

↳ *Döme Gábor*

Likantrópia*

– gondolatok
Verebics Ágnes műveiről

* **Likantrópia** – olyan képesség vagy hatalom, mely által egy emberi lény farkassá változhat, vagy egy farkas tulajdonságait öltheti magára. A kifejezés a görög eredetű *lykanthropos* (Λυκανθρωπος): *lykos* (λυκος, „farkas”) és *anthropos* (ανθρωπος, „ember”) szóösszetételből ered. A szó használatos általában bármilyen átváltozásra emberi és állati forma között, bár a pontosabbak erre a „teriantrópia” vagy „zoantrópia” kifejezések. A szó egyben kötődik Ovidius *Metamorfózis*ában található Likaon arkádiai király történetéhez, akit Zeusz vérszomjas farkassá változtatott, mert saját fiát tálalta fel az istennek, hogy megkérdőjelezze annak morális tévedhetetlenségét, illetve Zeusz isteni mivoltának próbára tévése végett megpróbálta álmában meggyilkolni. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Lycaon>)

A felkérést erre a cikkre nem sokkal Verebics Ágnes legutóbbi kiállítása után kaptam, melynek címe *Szemfényvesztés* volt, de az itt látható művek közé bekerültek olyanok is, melyek nem ezen a kiállításon szerepeltek, de minden esetben az utóbbi három évben születtek. Az alábbiakban egy meglévő képanyagot szeretnék kiegészíteni néhány gondolattal. A kiállításnak, mely az A.P.A. Galériában volt látható, három festmény állt a gyűjtőpontjában: három olyan önarckép, melyeknek a szeme el volt takarva, úgy is mondhatnánk, át volt helyezve a szomszédos falra, ékszerdobozszerű *lightbox*okba zárva. Az elsőn kék szövettel takart arcot láthatunk, mintha a kép modellje az arcát törölné, a másodikon egy hátrafesztített fej átszellemült vonásait szemléltethetjük furcsa szögben, a harmadikon alélt, félrebillenő fejű úszónőként köszönnek vissza a művész arcvonásai, fején kék törülköző, szemét úszószemüveg takarja, ajkai kicsit szétnyílnak, mint Bernini *Szent Teréz*ének. A kiállítás címe, *Szemfényvesztés*, a vásznakon látható arcok tekintetének hiányára utal. A művész olyan pózokba állítja magát, melyek a testet és a lelket egyaránt egy köztes dimenzióban lebegtetik. A képből való kitekintés hiánya bezárja a néző előtt a képen látható arc mögé a szellemet. A fejek olyan álomba ringatják magukat, melyekbe a falon szétszórt *lightbox*okon keresztül kapunk betekintést, mintha filmkockák nagyításait szemlélénék magunk előtt: tekintetek és szemek váltakoznak, hol beinvitálnak magukba, hol agresszíven kifelé törnek, hol dupla szembogárral kifordulva merednek. A fóliasíkokra exponált szemek íriszén és pupilláin képek jelennek meg, mint a retina projekciói – mintha az általuk felvett képeket most kilöknék magukból. Az egyiknél egy tó „mélyíti” a tekintet, a másiknál viszont egy lopakodó vadászgép fenyegető sziluettje tör a néző tekintete felé. A dupla szembogarú, kétfelé meredő szem, az emberi tekintet bestiális deformációjaként, az emberi természet kettősségét tematizálja.

Verebics Ágnes festő 2003 óta állít ki, s ez a nyolc év a művészi pályán belül egy értelmezhető periódus, az indulás éve, egy kezdeti periódus lezárulását sejtetik. Egy olyan pont, ahol már felgyűlik elegendő anyag, amin keresztül bizonyos vonalakat fedezhetünk fel, viszonyíthatunk és csoportosíthatunk művei között. Verebics eddigi művészi pályájának egyik legfontosabb mérföldköve az *Önarckok*-sorozat volt, mely tájékoztató pontot adott, amihez képest figyelemmel kísérhetjük, hogy merre indul tovább a művész. Ebben a sorozatban a saját arc felhasználásával egy állapotot talált, mely leginkább a művészi töprengés, gyötrődés, a melankólia pózainak parafrázisa. Folyamatos önvizsgálatot tart, de nem kívülről szemlélve, nem kritikai jellegű önmarcangolás ez, hanem inkább saját magán keresztül próbál egy eksztatikus lelkiállapot elérésével közel kerülni valami transzcendentális dimenzióhoz. Verebics Ágnes további műveinek kulcsa ez, az önmaga elé tartott tükör kapuként használása. Úgy is mondhatnánk, hogy saját színházat működtet műtermében, melynek díszletei és jelmezei olyan szerepek kellékei, melyek által bizonyos vonzódások és félelmek

megtestesülését állítja színpadra a művész, melyeket saját magából merít. Formavilágában és ábrázolásában gyakran idézi a 90-es évek populáris/alternatív filmes és videóklip-esztétikáját, de a festési technikában és kidolgozásban megvan a klasszikus iránti igény. A festészet mint komoly tradícióval rendelkező műfaj meg is követeli, hogy ehhez a tradícióhoz valamiféleképpen viszonyuljon a festő.

A *8 és fél póz*-sorozat a művész részéről egyfajta *hommage*-ként is felfogható a barokk kor szelleme s Bernini művészetére iránt. A klasszikus hagyományokat expresszív szellemben újra-rendező barokk, mely a transzcendens és az emberi test drámai szembeállításából hozta létre színházat, nem csoda, hogy megragadja a művészt, hiszen saját témáit fedezhette fel római tartózkodása alatt. A kőből megfaragott, de az élő húst imitáló testek lenyűgözik Verebics Ágneset. A reakcióként születő művek álomszerűek, nem versenyeznek a test fizikai ábrázolásával, inkább poetikusak, elemeltek. Számomra kulcsszerepet kap ezek között a fénydobozok között Bernini *Apolló és Daphné*-szobrának parafrázisa, mely Daphné fává változásának pillanatát ábrázolja. Az ember átlényegülése Verebics egyik legérdekesebb témája. Szemben azonban a Daphné-történettel, ahol a „másik” létállapot egy kellemes pozitív forma (az örök élet metamorfózisának képe ez) – igaz, hogy az átalakulás aktusa itt is horrorisztikus –, Verebicsnél az átlényegülésen keresztül általában az ember démoni vagy bestiális oldala mutatkozik meg. A szépségnek egy negatív és félelmetes világhoz való kötődése válik témává a pózokban, az átalakulás egyes állapotainak megjelenítése által.

A testet mint médiumot használva ábrázol erőszakot, mulandóságot, bezártságot, szorongást, groteszk, mégis humoros ellentmondásokat, és teszi fel a kérdést a lélek mint elszennvedő vagy domináló elem jelenlétére, az élethez való viszonyára. Gyakran kerül elő a vízben lebegő test vagy arc képe – egy olyan állapot tematizálásaként, mely újra és újra visszatér a művésznél; a legutóbbi kiállításon már csak az úszószemüveg és a kékszínű törölköző általi visszautalásként. Hasonló melankólia-ábrázolást sejtethetünk e képek esetében, mint az *Önarckok*nál. A lebegés, egy köztes állapot, élet és halál, transzcendencia és valóság közötti átjárás pillanatai – önkívületi, álomszerű pózok. A kép nézőpontját Verebics általában a vízszint alá helyezi, a nézőt is invitálva ennek a létszférának a megélésére. Úgy kapcsolódnak Verebics egyes művei egymáshoz, mintha a többi kép e lebegés közben látott álmokképe lenne. Itt kerülnek elő az imént említett vonzalmak és félelmek, gyakran fétisek vagy állatok formájában. A fenyegető képek az erőszak fetisizálása felé viszik néha a művészt – szerencsére a játékoság megmenti ezeket a képeket attól, hogy az ember bestiává változásának elképzelt pillanataiban a meztelen erőszak giccses díszleteivé váljanak. Ami érdekes ezekben a képekben, az pont a kettő közötti határvonal, az a „sztratoszféra”, ahol a „*medveállatka*” lebeg – az a limit, ami pont a Föld és az űr között van.